

De Europese evaluatiehelpdesk voor het GLB

RICHTSNOEREN

ONTWERP VAN EVALUATIEPLANNEN

JANUARI 2023

This document contains the translation of the guidelines "Design of Evaluation Plans" March 2023. The translation is intended to make the guidelines more helpful and accessible to different stakeholders. Note: The translated text has not been subject to a layout and editorial check. The final reference text is the English version of the guidelines available at the following [link](#).

Copyrightvermelding

© Europese Unie, 2023

Overname met bronvermelding toegestaan.

Aanbevolen vermelding:

EUROPESE COMMISSIE — Directoraat-Generaal Landbouw en plattelandsontwikkeling — Eenheid A.3 (2023): Richtsnoeren. Ontwerp van evaluatieplannen. Brussel, januari 2023.

Afwijzing van aansprakelijkheid:

De in dit rapport beschreven informatie en standpunten zijn die van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs het officiële standpunt van de Europese Commissie weer. De Commissie garandeert de juistheid van de gegevens in dit verslag niet. De Commissie noch enige persoon die namens de Commissie optreedt, kan aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de in dit rapport opgenomen informatie.

De Europese evaluatiehelpdesk voor het GLB is verantwoordelijk voor de ondersteuning van de monitoring- en evaluatieactiviteiten op EU-niveau en op het niveau van de lidstaten. De helpdesk staat onder leiding van de Eenheid A.3 “Policy performance” van DG AGRI van de Europese Commissie. De Europese evaluatiehelpdesk voor het GLB biedt ondersteuning aan alle belanghebbenden bij de evaluatie, met name DG AGRI, de nationale autoriteiten, de beheersautoriteiten en de evaluatoren. De helpdesk doet dit door geschikte methoden en instrumenten te ontwikkelen en te verspreiden en goede praktijken te verzamelen en uit te wisselen, alsook via capaciteitsopbouw en communicatie met netwerkleden over onderwerpen die verband houden met evaluatie.

Aanvullende informatie over de activiteiten van de Europese evaluatiehelpdesk voor het GLB is beschikbaar op het internet via de Europa-server (https://eu-cap-network.ec.europa.eu/eu-cap-network/support/european-evaluation-helpdesk_en).

Europese evaluatiehelpdesk voor het GLB

Belliardstraat 12, Brussel, België

+32 2 808 10 24

evaluation@eucapnetwork.eu

INHOUDSOPGAVE

Lijst van afkortingen.....	iv
Dankbetuiging.....	v
Inleiding	Error! Bookmark not defined.
1. Het juridisch kader.....	4
2. Overzicht van het evaluatieplan	7
3. Voornaamste inhoud van het evaluatieplan	9
3.1 Doelstellingen en evaluatiebehoeften	11
3.2 Governance en coördinatie	17
3.3 In kaart brengen van de belanghebbenden	21
3.4 Tijdlijn	24
3.5 Gegevens en informatie	28
3.6 Communicatie en follow up	32
3.7 Middelen, technische ondersteuning en capaciteitsopbouw	36
Bijlage – Definities van de evaluatiecriteria.....	40

TABELLEN

Tabel 1 – Overzicht van het evaluatieplan (minimum- en aanbevolen inhoud)	7
Tabel 2 – Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 1 van het evaluatieplan	11
Tabel 3 – Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 2 van het evaluatieplan	17
Tabel 4 – Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 3 van het evaluatieplan	21
Tabel 5 – Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 4 van het evaluatieplan	24
Tabel 6 – Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 5 van het evaluatieplan	28
Tabel 7 – Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 6 van het evaluatieplan	32
Tabel 8 – Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 7 van het evaluatieplan	36

FIGUREN

Figuur 1 – De minimumstructuur van het evaluatieplan	9
Figuur 2 – Verbanden tussen de verschillende hoofdstukken van het evaluatieplan	9

KADERS

Kader 1 – Voor de evaluatiecriteria gebruikte definities	40
--	----

LIJST VAN AFKORTINGEN

AKIS	Kennis- en innovatiesysteem voor de landbouw
AJE	Arbeidsjaareenheid
GLB	Gemeenschappelijk landbouwbeleid
HD	Horizontale doelstelling
DG AGRI	Directoraat-generaal Landbouw en Plattelandsontwikkeling
EC	Europese Commissie
FI	Financieringsinstrument
GLMC	Goede landbouw- en milieuconditie
LAG	Lokale actiegroep
M&E	Monitoring en evaluatie
BA	Beheersautoriteit
LS	Lidstaat
PMEK	Prestatie-, monitoring- en evaluatiekader
SD	Specifieke doelstelling

DANKBETUIGING

Deze richtsnoeren zijn opgesteld door een internationaal team van evaluatiedeskundigen, waaronder Costas Apostolopoulos, Neringa Viršilienė en Sari Rannanpää. Ook zijn aanvullende bijdragen geleverd door Maria Coto, Jérôme Paperou en Stephanie Vella. De werkzaamheden werden gecoördineerd door de Europese evaluatiehelpdesk voor het GLB, onder leiding van Marili Parissaki. De controle van de kwaliteit en de samenhang was in handen van Valdis Kudiņš en Hannes Wimmer. Brigit Zomer, Steve Gillman en Jules Vincent hebben ondersteuning geboden voor de algemene kwaliteit en het visuele aspect van de definitieve richtsnoeren.

Vertegenwoordigers van DG AGRI hebben bijgedragen tot de samenhang van de richtsnoeren met het beleidskader van de EU.

Vertegenwoordigers van de lidstaten hebben in november 2022 hun opmerkingen op de ontwerpversie van de richtsnoeren ingediend tijdens een klankbordronde.

INLEIDING

Het belang van evaluatie: waarom evalueren we de strategische GLB-plannen?

Evaluaties kunnen een aanzienlijke bijdrage leveren aan een betere en efficiëntere planning en uitvoering van het beleid. De evaluaties van de strategische GLB-plannen zijn meer bepaald nuttig om:

- de vooruitgang en de resultaten van de strategische GLB-plannen te laten zien en de besteding van de financiering te rechtvaardigen;
- informatie te verstrekken om de interventies gericht en het beleid doeltreffender te maken;
- de verantwoordingsplicht en transparantie bij de uitvoering van de strategische GLB-plannen te waarborgen;
- te voorzien in een communicatiekanaal tussen de beheersautoriteit en de belangrijkste bij de opstelling en de uitvoering van het plan betrokken partijen, waaronder de Europese Commissie;
- bewijsmateriaal en een solide analytische basis te verschaffen voor de opstelling van toekomstige plannen/beleidsmaatregelen;
- als continu leer- en verbeteringsproces bij te dragen tot een betere uitvoeringskwaliteit en een betere kwaliteit van de toekomstige plannen.

De verplichting om evaluaties uit te voeren is vastgelegd in de regelgeving. In de periode 2023-2027 moeten de lidstaten hun strategische GLB-plannen tijdens en na de uitvoering ervan evalueren (ex post). Overeenkomstig artikel 140 van Verordening (EU) 2021/2115 hebben de evaluaties tot doel om de kwaliteit van het ontwerp en de uitvoering van de plannen te verbeteren.

Waarom is een evaluatieplan nodig?

Een evaluatieplan is een schriftelijk document dat beschrijft hoe een strategisch GLB-plan zal worden geëvalueerd en hoe de evaluatieresultaten zullen worden gebruikt om de uitvoering en besluitvorming te verbeteren. Het evaluatieplan verduidelijkt de wijze waarop het “*wat*” en het “*hoe*” van een strategisch GLB-plan worden beschreven en geeft antwoord op de vraag “*waarom*” uw strategisch GLB-plan van belang is.

Om aan de evaluatie-eisen te voldoen, moeten de lidstaten een evaluatieplan ontwikkelen dat voldoet aan de minimumeisen van bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475¹. Het evaluatieplan bevat onder meer informatie over de geplande evaluaties tijdens de uitvoeringsperiode 2023-2027 en over de ex-postevaluatie in 2031.

Het evaluatieplan moet uiterlijk een jaar na de goedkeuring van de strategische GLB-plannen bij het monitoringcomité worden ingediend². De Europese Commissie neemt alleen kennis van het evaluatieplan en hoeft het niet goed te keuren. De lidstaten moeten haar echter wel in kennis stellen van informatie over de evaluatieactiviteiten en -bevindingen, na onderzoek door het monitoringcomité

¹ Artikel 4, lid 1, van Verordening (EU) 2022/1475.

² Artikel 140 van Verordening (EU) 2021/2115.

en uiterlijk één maand voor de jaarlijkse evaluatievergadering³. De volgende informatie moet worden meegedeeld aan de Commissie⁴:

- informatie over de evaluatieactiviteiten en -bevindingen, meer bepaald over de vooruitgang bij de uitvoering van de evaluaties, de samenvattingen van de evaluaties en het eventuele vervolg dat aan de bevindingen is gegeven;
- eventuele wijzigingen in het evaluatieplan.

Wat zijn de voordelen van een evaluatieplan?

Het evaluatieplan zorgt ervoor dat:

- alle passende evaluatieactiviteiten worden ondernomen;
- er voldoende en passende middelen beschikbaar zijn om alle nodige evaluaties te verrichten;
- de voor de evaluaties vereiste gegevens tijdig en in een passend formaat beschikbaar zijn.

Op die manier stelt het evaluatieplan de lidstaten in staat om:

- de planning en de opbouw van de evaluaties van het strategisch GLB-plan te verbeteren;
- de doelgerichtheid van de monitoring- en evaluatieactiviteiten te verbeteren door een duidelijk verband tussen die activiteiten te leggen en deze af te stemmen op de prioritaire behoeften van de verschillende bij het strategisch GLB-plan betrokken partijen;
- het gebruik, het nut, de daadwerkelijke integratie en de bekendmaking en verspreiding van de evaluatieresultaten te verbeteren.

Doel van deze richtsnoeren

De richtsnoeren “Ontwerp van evaluatieplannen” zijn niet bindend. Deze richtsnoeren zijn bedoeld om de minimale aanbevolen inhoud van de evaluatieplannen te beschrijven, die verder kan worden aangepast aan de behoeften van de lidstaten.

Deze richtsnoeren hebben het volgende, tweeledige doel om:

- leidraden aan te reiken voor het ontwerp van het evaluatieplan, op basis van de minimuminhoud die door het rechtskader wordt vereist;
- aanvullende inhoud voor het evaluatieplan voor te stellen om de planning, uitvoering en aanwending van de evaluaties op het niveau van de lidstaten te verbeteren.

³ Artikel 5 van Verordening (EU) 2022/1475.

⁴ Artikel 124, lid 3, punt d), en artikel 124, lid 4, punt c), van Verordening (EU) 2021/2115.

Doelgroepen voor deze niet-bindende richtsnoeren

De belangrijkste doelgroep van deze richtsnoeren zijn de beheersautoriteiten van het strategisch GLB-plan, die verantwoordelijk zijn voor het ontwerpen van het **evaluatieplan**. Andere doelgroepen zijn het monitoringcomité en de betaalorganen, die betrokken zijn bij de voorbereiding van het evaluatieplan.

Opbouw en inhoud van de richtsnoeren

De richtsnoeren bevatten een beschrijving van de belangrijkste elementen van het evaluatieplan, rekening houdend met de wettelijke minimumeisen. Tevens wordt voor elk hoofdstuk van het evaluatieplan aanvullende inhoud voorgesteld, wordt een beschrijving gegeven van de belangrijkste termen waarmee rekening moet worden gehouden, worden voorbeelden gegeven van belangrijke vragen die moeten worden gesteld bij het opstellen van elk hoofdstuk van het evaluatieplan en wordt gewezen op de verbanden tussen de verschillende hoofdstukken. De richtsnoeren worden aangevuld met een toolbox met daarin een gedetailleerde beschrijving van de voorgestelde werkstappen om elk hoofdstuk van het evaluatieplan uit te werken.

1. HET JURIDISCH KADER

De lidstaten moeten voor de ontwikkeling van het evaluatieplan rekening houden met wat in de desbetreffende verordeningen is bepaald inzake wat wanneer en hoe moet worden geëvalueerd.

Wat moet er worden geëvalueerd?

De lidstaten moeten elke specifieke doelstelling (SD) (tien in totaal) tijdens de uitvoeringsperiode ten minste één keer evalueren, indien relevant, overeenkomstig de interventielogica van het strategisch GLB-plan. SD's kunnen afzonderlijk of gegroepeerd (d.w.z. uitgebreide evaluaties van meerdere doelstellingen) worden beoordeeld overeenkomstig de interventielogica van het strategisch GLB-plan⁵. Indien een SD tijdens de uitvoeringsperiode niet wordt geëvalueerd, moeten de lidstaten dit motiveren.

Specifieke interventies of topics zullen worden geëvalueerd naargelang van de evaluatiebehoeften van de lidstaat, de interventielogica van het strategisch GLB-plan en de stand van de uitvoering. Voorbeelden van dergelijke topics zijn⁶:

- de meerwaarde van Leader;
- het nationale GLB-netwerk;
- het kennis- en innovatiesysteem voor de landbouw (AKIS);
- de milieu- en klimaatarchitectuur⁷.

Ook de vereenvoudiging voor eindbegunstigden en overheidsdiensten is een mogelijk onderwerp voor de beoordeling in het kader van de efficiëntie⁸.

Wanneer moet er worden geëvalueerd?

In de periode 2023-2027 zullen de Commissie en de lidstaten evaluaties moeten uitvoeren. Overeenkomstig artikel 140 van Verordening (EU) 2021/2115 moeten de lidstaten twee soorten evaluaties uitvoeren:

- evaluaties tijdens de "uitvoeringsperiode" (2023-2027), hoewel er geen precieze data worden genoemd;
- een "ex-postevaluatie" op uiterlijk 31 december 2031.

De evaluaties tijdens de uitvoeringsperiode moeten zodanig worden gepland dat de resultaten beschikbaar zijn voor de besprekingen over het volgende GLB, d.w.z. na 2027 op EU-niveau, en voor het volgende strategisch GLB-plan op het niveau van de lidstaten. Waar relevant moeten de lidstaten voor de beoordelingen ook gebruikmaken van gegevens van de voorgaande programmeringsperiode 2014-2022⁹.

⁵ Artikel 2, punt a), van Verordening (EU) 2022/1475.

⁶ Artikel 2, punt d), van Verordening (EU) 2022/1475.

⁷ Overeenkomstig artikel 109, lid 2, punt a), van Verordening (EU) 2021/21115 (GLMC-normen en -conditionaliteiten).

⁸ Artikel 1, lid 3, van Verordening (EU) 2022/1475.

⁹ Artikel 2, punt e), van Verordening (EU) 2022/1475.

Hoe moet er worden geëvalueerd?

De lidstaten moeten in het kader van de evaluatie de onderstaande acties uitvoeren. Aangezien deze acties typerend zijn voor een evaluatiekader, wordt van de lidstaten verwacht dat zij daarin het volgende opnemen:

- **het gebruik van relevante evaluatiecriteria**, op basis van de reikwijdte, het type en de benutting van de interventies van het strategisch GLB-plan¹⁰. De evaluatiecriteria zijn: doeltreffendheid, efficiëntie, relevantie, samenhang en EU-meerwaarde (de **bijlage** bij deze richtsnoeren bevat de definities van de evaluatiecriteria overeenkomstig de richtsnoeren voor betere regelgeving)¹¹. De lidstaten beoordelen daarnaast ook de bijdrage aan de verwezenlijking van de algemene GLB-doelstellingen en van de SD's waarop het betreffende strategisch GLB-plan zich richt, met behulp van impactindicatoren¹². Dit houdt in dat er geen impactbeoordeling nodig is als een SD niet wordt nagestreefd. In dat geval moet echter worden gemotiveerd waarom dat zo is¹³. Het algemene effect van het strategisch GLB-plan wordt alleen bij de evaluatie achteraf beoordeeld¹⁴;
- in voorkomend geval, **een beoordeling van de territoriale reikwijdte van de interventies**. Dit geldt met name voor maatregelen die niet op nationaal, maar op regionaal of lokaal niveau worden uitgevoerd¹⁵;
- **vaststelling van de te beoordelen essentiële evaluatie-elementen**. Verdere specificaties voor de evaluatiecriteria inzake doeltreffendheid zijn te vinden in bijlage I bij Verordening (EU) 2022/1475. Zo zijn er voor elke SD te beoordelen essentiële evaluatie-elementen (die een beoordelingsverplichting inhouden), alsook te beoordelen succesfactoren¹⁶ (aanbevolen, geen verplichting). Voor de andere evaluatiecriteria bevat bijlage I echter geen specificaties;
- **de formulering van de evaluatievragen en succesfactoren** om de evaluatiecriteria doeltreffendheid, efficiëntie, relevantie, samenhang en EU-meerwaarde te beoordelen¹⁷. De succesfactoren in bijlage I bij Verordening (EG) 2022/1475 zijn slechts aanbevelingen. In de vorige programmeringsperiode waren er dertig EU-brede gemeenschappelijke evaluatievragen met beoordelingscriteria per aandachtsgebied en op programmaniveau. In de huidige periode kan een lidstaat zijn eigen evaluatievragen ontwikkelen om de bovengenoemde evaluatiecriteria te beoordelen;
- **beoordeling van alle relevante gemeenschappelijke indicatoren** (output-, resultaat-, impact- en contextindicatoren) om de effecten van de strategische GLB-plannen op specifieke

¹⁰ Artikel 2, punt b), van Verordening (EU) 2022/1475.

¹¹ Artikel 1, lid 1, van Verordening (EU) 2022/1475.

¹² Artikel 140, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2115.

¹³ Artikel 2, punt a), van Verordening (EU) 2022/1475.

¹⁴ Artikel 3, lid 2, van Verordening (EG) 2022/1475 en artikel 140, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2115.

¹⁵ Artikel 2, punt c), van Verordening (EU) 2022/1475.

¹⁶ "Succesfactoren" vervangen de term "beoordelingscriteria" die in de periode 2014-2020 werd gebruikt.

¹⁷ Artikel 1, lid 1, van Verordening (EU) 2022/1475.

doelstellingen te analyseren¹⁸. De netto-effecten moeten worden berekend voor de in bijlage III bij Verordening (EU) 2022/1475 genoemde individuele impactindicatoren¹⁹;

- **het gebruik van aanvullende relevante** (kwantitatieve en kwalitatieve) **informatie en andere specifieke indicatoren**, indien nodig om relevante conclusies te helpen trekken over de effecten van de strategische GLB-plannen²⁰.

In het regelgevingskader worden meermaals de termen “in voorkomend geval” en “waar/indien relevant” gebruikt wanneer wordt verwezen naar wat en hoe moet worden geëvalueerd. Dit houdt in dat de lidstaten rekening moeten houden met alle relevante aspecten. Sommige aspecten zijn mogelijk altijd relevant, zoals de meerwaarde van het Leader-initiatief, dat in alle strategische GLB-plannen is opgenomen en bijgevolg door alle lidstaten moet worden geëvalueerd. Andere aspecten zijn mogelijk alleen in sommige lidstaten relevant. Zo kan de territoriale reikwijdte relevant zijn in geregionaliseerde lidstaten en minder relevant in niet-geregionaliseerde lidstaten.

¹⁸ Artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2022/1475.

¹⁹ Artikel 6, lid 5, van Verordening (EU) 2022/1475.

²⁰ Artikel 6, lid 2, van Verordening (EU) 2022/1475.

2. OVERZICHT VAN HET EVALUATIEPLAN

De minimumeisen voor de opbouw en inhoud van het evaluatieplan worden beschreven in bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475 en samengevat in de onderstaande tabel. Volgens de bijlage moet het evaluatieplan bestaan uit zeven hoofdstukken, die in de eerste kolom hieronder zijn opgesomd. De minimuminhoud van het evaluatieplan is vermeld in de tweede kolom. De derde kolom bevat suggesties voor de inhoudelijke stoffering van elk van de hoofdstukken.

De lidstaten kunnen ervoor kiezen om de volgorde van de hoofdstukken van het evaluatieplan te wijzigen indien zij sommige hoofdstukken relevanter achten. Zo kan bijvoorbeeld worden beargumenteerd dat eerst de belanghebbenden in kaart moeten worden gebracht, omdat zij moeten worden geraadpleegd over hun behoeften, terwijl sommige belanghebbenden ook een rol kunnen spelen bij het verstrekken van gegevens of kunnen bijdragen tot de inventarisatie van de evaluatieonderwerpen. Deze richtsnoeren respecteren de volgorde van bijlage II bij de verordening, maar dat betekent niet dat die volgorde per se strikt moet worden nageleefd.

Tabel 1 — Overzicht van het evaluatieplan (minimum- en aanbevolen inhoud)

Hoofdstuk van het evaluatieplan	Minimuminhoud (verordening)	Aanvullende inhoud (aanbevolen)
1. Doelstellingen en behoeften	<ul style="list-style-type: none"> Evaluatiedoelstellingen en behoeften Zorgen voor voldoende activiteiten 	<ul style="list-style-type: none"> Evaluatieactiviteiten Onderwerpen van de evaluatie
2. Governance en coördinatie	<ul style="list-style-type: none"> Regelingen voor monitoring en evaluatie (M&E) Belangrijkste instanties en hun verantwoordelijkheden 	<ul style="list-style-type: none"> Structuren om de planning, uitvoering en kwaliteit van de evaluaties doeltreffend te beheren Aanvullende structuren om het gebruik van de evaluatiebevindingen te bevorderen
3. In kaart brengen van belanghebbenden	<ul style="list-style-type: none"> Beschrijving van relevante belanghebbenden Behoeften van belanghebbenden Behoeften inzake capaciteitsopbouw (op te nemen in hoofdstuk 7) 	<ul style="list-style-type: none"> Overzicht van de belanghebbenden Indeling van belanghebbenden Hoe het overzicht van de belanghebbenden te gebruiken
4. Tijdlijn	<ul style="list-style-type: none"> De evaluaties plannen: 	<ul style="list-style-type: none"> Stappenplan voor evaluaties, met inbegrip van alle soorten evaluatieactiviteiten: evaluaties/ondersteunende

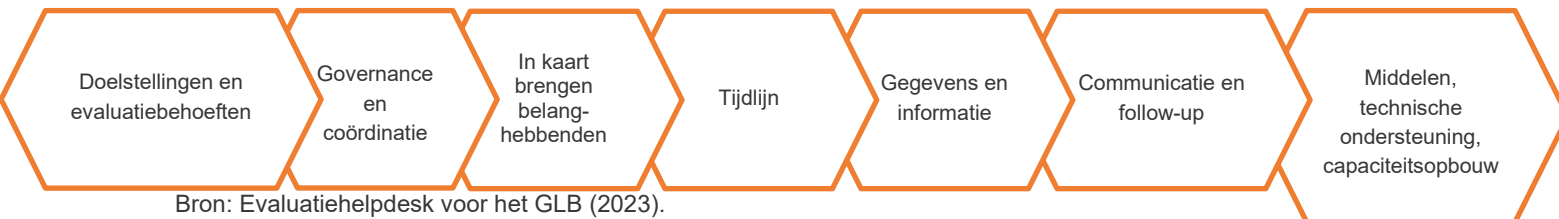
	<ul style="list-style-type: none"> o de bijdrage aan de GLB-doelstellingen tijdens de uitvoeringsperiode o evaluatie van specifieke onderwerpen (bv. milieu- en klimaatarchitectuur, GLB-netwerken, Leader, AKIS) • begeleidende onderzoeken en andere onderzoeks- en analyseactiviteiten 	<p>evaluatiestudies, capaciteitsopbouw, ontwikkeling van monitoringsystemen</p>
5. Gegevens en informatie	<ul style="list-style-type: none"> • Regelingen voor de beschikbaarheid van gegevens • Gegevensbronnen • Institutionele regelingen voor gegevensvoorziening en gegevenskwaliteit • Beschrijving van gegevensshiaten en maatregelen om die aan te pakken • Tijdig operationeel zijn van gegevenssystemen 	<ul style="list-style-type: none"> • Een algemeen evaluatiekader (met indicatieve evaluatievragen, succesfactoren, indicatoren en gegevensbronnen) voor het herkennen van gegevensshiaten. • Opleiding van actoren op het gebied van gegevensbeheersystemen, indien nodig.
6. Communicatie en follow-up	<ul style="list-style-type: none"> • Werkwijze voor de verspreiding van evaluatiebevindingen onder de doelgroepen • Mechanismen voor de follow-up en het gebruik van de evaluatieresultaten 	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving van het communicatieplan • Doelstellingen inzake het communiceren over evaluatiebevindingen • Rol van de nationale GLB-netwerken
7. Middelen, technische ondersteuning en capaciteitsopbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving van de middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het evaluatieplan (administratieve capaciteit, gegevens, financiële middelen en IT-behoefte) • Beschrijving van de uitvoering van de programmaondersteuning (met inbegrip van technische ondersteuning, capaciteitsopbouw en evaluatieondersteuning voor lokale actiegroepen (LAG's)) 	<ul style="list-style-type: none"> • Gestructureerd plan voor capaciteitsopbouw voor LAG's voor de evaluatie van de strategieën voor lokale ontwikkeling

3. VOORNAAMSTE INHOUD VAN HET EVALUATIEPLAN

In dit hoofdstuk wordt de basisinhoud van het evaluatieplan beschreven, uitgaande van de in de verordening vermelde minimumeisen²¹, verdeeld over zeven hoofdstukken.

Figuur 1 — De minimumstructuur van het evaluatieplan

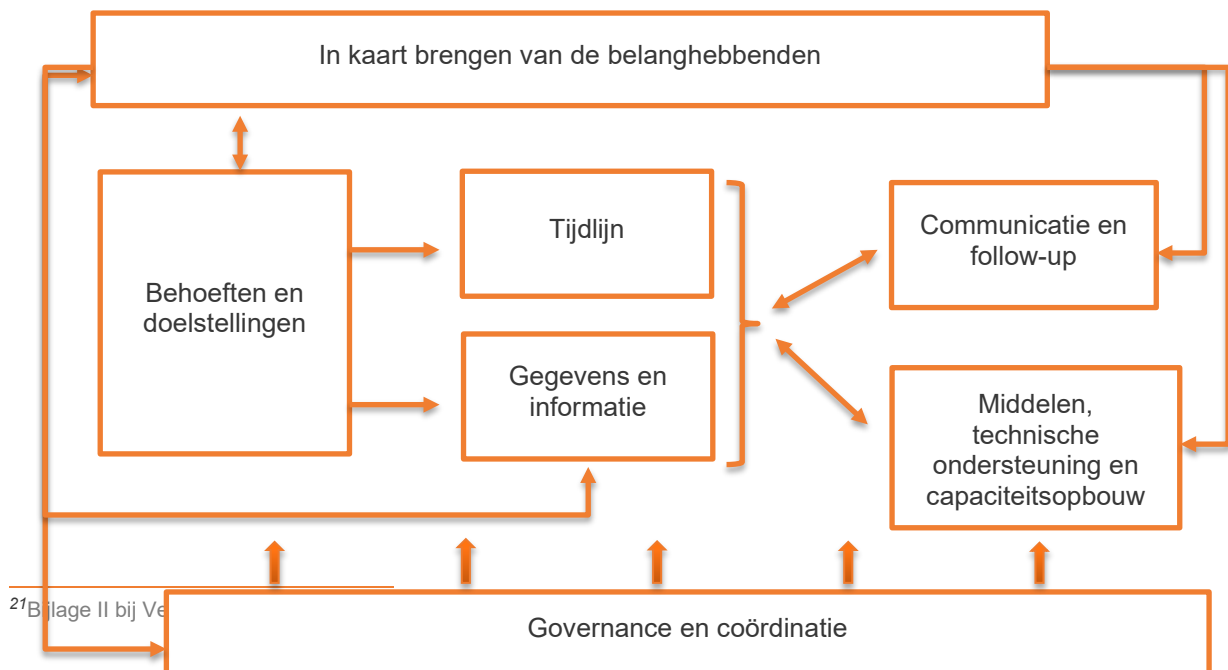
Bron: Evaluatiehulpdesk voor het GLB (2023).

De zeven hoofdstukken van het evaluatieplan worden in de hiernavolgende hoofdstukken nader omschreven. Voor elk hoofdstuk wordt minimale en aanvullende inhoud voorgesteld. Elk punt van de minimumeisen in bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475 wordt weergegeven in een oranje kader. In deze richtsnoeren wordt ook aanvullende inhoud voorgesteld, met een bijbehorende motivering. De verbanden tussen de verschillende hoofdstukken van het evaluatieplan worden ook uitvoerig beschreven en samengevat in figuur 2 hieronder.

De belangrijkste termen die bij opstellen van elk hoofdstuk van het evaluatieplan in aanmerking moeten worden genomen, worden nader toegelicht om tot een gemeenschappelijk begrip van de belangrijkste kwesties en concepten te komen. Bij het opstellen van het respectieve hoofdstuk van het evaluatieplan kunnen de lidstaten een aantal kernvragen als leidraad nemen. Tot slot wordt indicatief geschetst hoe elk hoofdstuk er zou kunnen uitzien.

In de toolbox die bij deze richtsnoeren hoort, wordt elke stap bij de uitwerking van de hoofdstukken van het evaluatieplan uitvoerig beschreven.

Figuur 2 — Verbanden tussen de verschillende hoofdstukken van het evaluatieplan

²¹Bijlage II bij Ver

Bron: Evaluatiehelpdesk voor het GLB (2023).

3.1 Doelstellingen en evaluatiebehoefte

Wat moet er in dit hoofdstuk van het evaluatieplan staan?

In dit hoofdstuk van het evaluatieplan moeten de doelstellingen en de met de evaluatie verband houdende behoeften worden vermeld. De motivering van de voorgestelde aanvullende inhoud voor dit hoofdstuk is te vinden in de onderstaande tabel.

Tabel 2 — Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 1 van het evaluatieplan

Minimuminhoud ²²	Aanvullende inhoud	Motivering ²³
Een uiteenzetting van: <ul style="list-style-type: none"> • evaluatiebehoefte • evaluatiedoelstellingen 	Evaluatieactiviteiten	Uitvoering van evaluaties, follow-up van bevindingen — artikel 124, lid 3, punt d) Rapportage van evaluatieactiviteiten en -bevindingen ²⁴
Zorgen voor voldoende activiteiten	Onderwerpen van de evaluatie	Evaluatie van de SD's overeenkomstig de interventielogica — artikel 2, punt a) Evaluatie van specifieke interventies/topics — artikel 2, punt d) Beoordeling van het vereenvoudigingsaspect — artikel 1, lid 3
Verbanden tussen dit hoofdstuk en andere hoofdstukken van het evaluatieplan		
<p><u>Hoofdstuk 2 — Governance en coördinatie</u> vormt een overkoepelend element van het evaluatieplan, aangezien er verschillende instanties/actoren verantwoordelijk kunnen zijn voor verschillende onderdelen van het evaluatieplan.</p> <p><u>Hoofdstuk 3 — In kaart brengen van de belanghebbenden</u>: tijdens het in kaart brengen kunnen de belanghebbenden input leveren over de evaluatiebehoefte en -doelstellingen, alsook evaluatieonderwerpen voorstellen die in hun behoeften voorzien.</p> <p><u>Hoofdstuk 4 — Tijdlijn</u>: de keuze van de onderwerpen en activiteiten zal worden opgenomen in de tijdlijn voor de evaluatieplanning. Bovendien kunnen de activiteiten betrekking hebben op de evaluatie van de capaciteitsopbouw en van de gegevens en informatie indien het om activiteiten inzake gegevens-/informatiesystemen en de aanpak van gegevenshiaten gaat, en op technische ondersteuning indien de activiteiten betrekking hebben op de ondersteuning van LAG's.</p> <p><u>Hoofdstuk 7 — Middelen, technische ondersteuning, capaciteitsopbouw</u>: de uiteindelijke keuze van de evaluatieonderwerpen en -activiteiten zal afhangen van de beschikbare middelen, zowel menselijke (evaluatoren en evaluatiecapaciteit), als financiële (beschikbare budget voor de evaluaties).</p>		

²² Punt 1 van bijlage II bij Verordening (EG) 2022/1475 en artikel 140, lid 4, van Verordening (EU) 2021/2115.

²³ De artikelen verwijzen naar Verordening (EU) 2022/1475.

²⁴ Artikel 5 van Verordening (EU) 2022/1475.

Belangrijkste termen

Een uiteenzetting van de **doelstellingen van het evaluatieplan** en de evaluatiegerelateerde **behoeften**. Het doel ervan is dat voldoende passende **evaluatieactiviteiten** worden ondernomen, met name om de **informatie te verkrijgen die nodig is voor de programmasturing**, om **input te verkrijgen voor de volgende beleidsprogrammaperiode** en om ervoor te zorgen dat **de nodige gegevens beschikbaar zijn voor de evaluatie van het strategisch GLB-plan**.

De in het evaluatieplan op te nemen **doelstellingen** kunnen betrekking hebben op een of meer van drie niveaus:

- een strategisch niveau, waarbij in de evaluaties wordt gekeken naar de situatie op nationaal niveau om te beoordelen hoe het strategisch GLB-plan bijdraagt aan de verwezenlijking van de algemene GLB-doelstellingen en de betrokken SD's²⁵;
- op regionaal niveau, om met de evaluaties de regionale of lokale interventies van strategische GLB-plannen te beoordelen²⁶;
- een thematisch niveau (nationaal of regionaal), om met de evaluaties een voor een lidstaat belangrijk of prioritair specifiek topic te beoordelen.

Mogelijk moeten eerst de **evaluatiebehoeften** worden vastgesteld. Die kunnen voortvloeien uit de interventielogica van een strategisch GLB-plan en uit de behoeften van de beheersautoriteiten en andere belanghebbenden. Bij het inventariseren van de evaluatiebehoeften kan ook rekening worden gehouden met de ervaringen uit vorige programmeringsperioden.

Op basis van een duidelijke beschrijving van de evaluatiebehoeften en de doelstellingen van het evaluatieplan kunnen passende **evaluatieactiviteiten worden ontworpen en ingevoerd in het kader van een strategisch GLB-plan**. Evaluatieactiviteiten zijn activiteiten die de beheersautoriteiten en andere belanghebbenden moeten uitvoeren, en die worden onderverdeeld in drie typen:

- activiteiten in verband met de ontwikkeling van monitoring- en evaluatiesystemen (regels, procedures, rechtshandelingen, gegevens, informatiesystemen enz.). Dankzij deze activiteiten zullen **de gegevens die nodig zijn voor de evaluaties van het strategisch GLB-plan beschikbaar zijn**;
- het opzetten en uitvoeren van evaluaties (van SD's of van specifieke topics) en ondersteunende evaluatiestudies, met inbegrip van de verspreiding en follow-up van de evaluatieresultaten;
- activiteiten in verband met capaciteitsopbouw voor evaluaties.

Evaluatieactiviteiten kunnen worden ondernomen op verschillende momenten en voor verschillende doeleinden.

²⁵ In het hele document verwijst "specifieke doelstellingen" (SD's) naar de negen SD's en de horizontale doelstelling, zoals beschreven in artikel 6, leden 1 en 2, van Verordening (EU) 2021/2115.

²⁶ Artikel 2, punt c), van Verordening (EU) 2022/1475.

- a) Tijdens de programmeringsperiode, **om de informatie te verkrijgen die nodig is voor de programmasturing**, met name om:
- de SD's te evalueren overeenkomstig elk strategisch GLB-plan en de interventielogica ervan. Bij de evaluatieactiviteiten zal ook rekening worden gehouden met de vraag of de evaluatie zal plaatsvinden per SD of door middel van uitgebreide evaluaties van verschillende SD's²⁷;
 - het strategisch GLB-plan te beoordelen aan de hand van de relevante evaluatiecriteria en de effecten ervan te beoordelen²⁸;
 - als input te dienen voor de besprekingen over de planning en voorbereiding van de volgende beleidsperiode (na 2027);
 - **ervoor te zorgen dat de gegevens die nodig zijn voor de evaluatie van het strategisch GLB-plan beschikbaar zijn**²⁹; meer bepaald moeten de lidstaten:
 - o ervoor zorgen dat de evaluatoren beschikken over gegevens op basis waarvan zij hun monitoring- en evaluatieverplichtingen kunnen vervullen;
 - o de nodige regelingen treffen met nationale en, in voorkomend geval, regionale statistische eenheden, onderzoekscentra, ondernemingen en gegevensverstrekkers om de beschikbaarheid van gegevens te waarborgen.
- b) Achteraf, **om als input te dienen voor de toekomstige beleidsperiode (na 2034)**, met name om:
- het strategisch GLB-plan en de uitvoering ervan te beoordelen op basis van de evaluatiecriteria doeltreffendheid, efficiëntie, relevantie, samenhang, EU-meerwaarde en impact³⁰.

Kernvragen

- **Welke evaluatiebehoefte zijn er met betrekking tot het strategisch GLB-plan?**

Deze vraag dient als uitgangspunt om de doelstellingen van het evaluatieplan te bepalen. Subvragen hier zijn bijvoorbeeld:

- o Wat zijn de belangrijkste behoeften die bepalend zijn voor de interventielogica van het strategisch GLB-plan?
- o Zijn er nog andere evaluatiebehoefte?
- o Welke overige informatiebehoefte zijn er met betrekking tot het strategisch GLB-plan? Welke behoeften kunnen worden vervuld door middel van evaluatie?

²⁷ Artikel 2, punt a), van Verordening (EU) 2022/1475.

²⁸ Artikel 2, punt b), van Verordening (EU) 2022/1475.

²⁹ Artikel 7 van Verordening (EU) 2022/1475.

³⁰ Artikel 3 van Verordening (EU) 2022/1475.

- Hoe wordt in de activiteiten van het evaluatieplan rekening gehouden met de behoeften van de verschillende belanghebbenden bij de evaluatie (die zijn geïnventariseerd bij het in kaart brengen van de belanghebbenden, in hoofdstuk 3 van het evaluatieplan)?
- Kan het evaluatieplan inspelen op nieuwe evaluatiebehoeften?

- **Wat zijn de doelstellingen van het evaluatieplan?**

Op basis van de behoeften kunnen de doelstellingen van het evaluatieplan worden vastgesteld. Verdere subvragen zijn bijvoorbeeld:

- Hoe kan het evaluatieplan tegemoetkomen aan de vastgestelde evaluatiebehoeften?
- Welke soorten evaluaties zullen in het evaluatieplan aan bod komen? (bv. procesevaluaties, resultaatgerichte evaluaties, effectbeoordelingen enz.)
- Welke SD's en topics zullen tijdens de uitvoeringsperiode worden geëvalueerd, met inbegrip van een motivering indien bepaalde SD's niet worden geëvalueerd?
- Wie vormen de doelgroep van het evaluatieplan? (rekening houdend met de belanghebbenden en hun behoeften, alsook met de geplande evaluatieactiviteiten)
- Welke middelen zijn beschikbaar om de ambities van het evaluatieplan beter te omschrijven?
- Hoe staat het ervoor met de systemen voor informatie- en gegevensverzameling? In hoeverre moeten de doelstellingen van het evaluatieplan rekening houden met actualiseringen/verbeteringen van de systemen zodat de nodige gegevens beschikbaar zijn voor de evaluatie van het strategisch GLB-plan?

- **Welke evaluatieactiviteiten moeten in het evaluatieplan worden opgenomen?**

Meer specifieke subvragen zijn bijvoorbeeld:

- Hoe gedetailleerd moet het evaluatieplan zijn? Het kan bijvoorbeeld gaan om:
 - een strategisch plan (algemeen, met een meerjarig werkplan gevolgd door jaarlijkse actieplannen);
 - een gedetailleerd plan (met een gedetailleerd uitvoeringsplan, met inbegrip van alle verwachte evaluatieactiviteiten, topics en ondersteunende studies).

- **Zijn de evaluatiebehoeften, de doelstellingen van het evaluatieplan en de verwachte evaluatieactiviteiten onderling verenigbaar?**

Meer specifieke subvragen zijn bijvoorbeeld:

- Hoe gedetailleerd moet het evaluatieplan zijn? Het evaluatieplan is bijvoorbeeld:
 - een strategisch plan (algemeen, met een meerjarig werkplan, gevolgd door jaarlijkse actieplannen);
 - een gedetailleerd plan (met een gedetailleerd uitvoeringsplan, met inbegrip van alle verwachte evaluatieactiviteiten, topics en ondersteunende studies).

- **Zijn de evaluatiebehoeften, de doelstellingen van het evaluatieplan en de evaluatieactiviteiten consistent?**

De verenigbaarheid met het verleden en met de toekomst moet worden nagegaan:

- In hoeverre kunnen de geplande activiteiten de evaluatiebehoefte en -doelstellingen vervullen?
- In hoeverre is er een logisch verband tussen de evaluatiebehoefte enerzijds en de doelstellingen en geplande activiteiten anderzijds?

Territoriale aspecten

- De keuze van de evaluatieonderwerpen: dit kan een specifieke uitdaging zijn in geregionaliseerde landen, aangezien de belangen en behoeften kunnen verschillen per regio. Daartoe:
 - kunnen gezamenlijke besluitvormings- en prioriteringsmechanismen worden ingesteld, waaraan alle regio's deelnemen;
 - een typologie van kwesties worden ontwikkeld naargelang:
 - zij van gemeenschappelijk belang zijn voor alle regio's;
 - zij van specifiek belang zijn voor een of meer regio's.
- Verwerking van het territoriale vraagstuk in elke evaluatie: in geregionaliseerde lidstaten moet voor elk evaluatieonderwerp specifiek de situatie in de afzonderlijke regio's worden beoordeeld. In die gevallen is het ook nuttig om de verschillen tussen de regio's, maar ook de gemeenschappelijke aspecten te analyseren teneinde mogelijke dwarsverbanden te kunnen leggen.

Indicatief overzicht van dit hoofdstuk

1. Doelstellingen van het evaluatieplan
2. Evaluatiebehoefte
3. Geplande evaluatieactiviteiten, per type
4. Geplande onderwerpen van de evaluaties

3.2 Governance en coördinatie

Wat moet er in dit hoofdstuk van het evaluatieplan staan?

In dit hoofdstuk van het evaluatieplan moeten de monitoring- en evaluatieregelingen worden beschreven, evenals de belangrijkste instanties en hun verantwoordelijkheden. De motivering van de voorgestelde aanvullende inhoud voor het hoofdstuk governance en coördinatie wordt weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 3 — Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 2 van het evaluatieplan

Minimuminhoud ³¹	Aanvullende inhoud	Motivering
Beschrijving van M&E-regelingen Belangrijkste betrokken instanties en hun verantwoordelijkheden	Structuren om de planning, uitvoering en kwaliteit van de evaluaties doeltreffend te beheren	Structuren zoals stuurgroepen en adviesgroepen voor de evaluatie kunnen de planning, de uitvoering en de kwaliteit van de evaluaties verbeteren. De rol en de taken van deze groepen zorgen vaak voor verwarring; daarom moet hun rol duidelijk worden omschreven in het evaluatieplan.
	Aanvullende structuren om het gebruik van de evaluatiebevindingen te bevorderen	Deze structuren kunnen worden overwogen wanneer zij relevant zijn voor een beter gebruik van de evaluatiebevindingen tijdens het ontwerp en de uitvoering van het beleid.

Verbanden tussen dit hoofdstuk en andere hoofdstukken van het evaluatieplan

Hoofdstuk 3 — In kaart brengen van de belanghebbenden: dit hoofdstuk betreft de belanghebbenden bij de planning van de evaluatieactiviteiten, alsook de belanghebbenden die behoefte hebben aan kennis en vaardigheden op het gebied van evaluaties. Sommige van deze belanghebbenden maken ook deel uit van de governance- en coördinatieregelingen.

Hoofdstuk 6 — Communicatie en follow-up van de evaluatieresultaten: de belangrijkste doelgroepen voor de evaluatieresultaten worden aangeduid.

In de hoofdstukken 2, 3 en 6 (governance, in kaart brengen van de belanghebbenden en communicatie) worden de belangrijkste belanghebbenden bij het evaluatiesysteem beschreven.

Daarnaast leveren actoren/instanties die betrokken zijn bij de governance en coördinatie hun input over de behoeften en doelstellingen van het evaluatieplan (hoofdstuk 1), de tijdlijn van de evaluatieactiviteiten (hoofdstuk 4), de verstrekking van gegevens en informatie (hoofdstuk 5) en de organisatie en verstrekking van technische ondersteuning en capaciteitsopbouw (hoofdstuk 7).

³¹ Punt 2 van bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475.

Belangrijkste termen

Minimuminhoud: een korte beschrijving van de **monitoring- en evaluatieregelingen** voor het strategisch GLB-plan, waarin wordt aangegeven wie de belangrijkste **betrokken instanties** zijn en wat hun **verantwoordelijkheden** zijn.

Dit hoofdstuk van het evaluatieplan gaat over **governance**³², een term die verwijst naar de interactieve processen waarmee de belangrijkste belanghebbenden van de agrovoedingssector en plattelandsgebieden de evaluaties van het strategisch GLB-plan in de richting van collectief overeengekomen verbeteringen op het gebied van planning, uitvoering en een breder gebruik van de bevindingen sturen.

Onder **monitoring- en evaluatieregelingen** wordt verstaan het systeem van actoren, activiteiten en mechanismen dat is opgezet om de uitvoering van de strategische GLB-plannen te monitoren en te evalueren.

Op basis van de wettelijke bepalingen moeten de lidstaten:

- de belangrijkste instanties die betrokken zijn bij de monitoring- en evaluatieregelingen voor het strategisch GLB-plan aanwijzen;
- de rol en verantwoordelijkheden van deze instanties bij de monitoring en evaluatie van het strategisch GLB-plan omschrijven.

De **betrokken instanties** zijn die welke in de desbetreffende verordeningen zijn vastgesteld, bijvoorbeeld:

- de beheersautoriteit, die erop toeziet dat er een evaluatieplan is en dat de evaluaties in overeenstemming zijn met het monitoring- en evaluatiesysteem³³;
- het monitoringcomité, dat de voortgang van de evaluaties en de follow-up van de bevindingen onderzoekt³⁴ en tevens advies uitbrengt over het evaluatieplan en eventuele wijzigingen daarvan³⁵;
- het nationale GLB-netwerk, dat via netwerken zal bijdragen tot de monitoring- en evaluatiecapaciteit en de bijbehorende activiteiten³⁶. Om de vaardigheden van de bij de evaluaties van het strategisch GLB-plan betrokken personen te verbeteren, zal het nationale GLB-netwerk ook activiteiten rond opleiding en capaciteitsopbouw uitvoeren of daarvoor samenwerken met de beheersautoriteit³⁷;

³² De term "governance" is voortgekomen uit het onvermogen van de traditionele bestuursvormen om onbevooroordeeld, inclusief, flexibel en in de realiteit gegrond te zijn, omdat zij geen rekening hielden met de centrale rol van niet-gouvernementele interacties tussen publieke en particuliere actoren. Het besef ontstond dat de erkenning van deze interacties onontbeerlijk was om tot competente en op kennis gebaseerde besluitvorming, creatieve probleemoplossing en flexibele en goed gecoördineerde beleidsuitvoering te komen (Ansell en Torfing, 2022).

³³ Artikel 123, lid 2, punt e), van Verordening (EU) 2021/2115.

³⁴ Artikel 124, lid 3, punt d), van Verordening (EU) 2021/2115.

³⁵ Artikel 124, lid 4, punt c), van Verordening (EU) 2021/2115.

³⁶ Artikel 126, lid 3, punt f), van Verordening (EU) 2021/2115.

³⁷ Artikel 7, lid 4, van Verordening (EU) 2022/1475.

- het betaalorgaan, als de instantie die verantwoordelijk is voor het beheer en de controle van de uitgaven en de verstrekking van monitoringgegevens³⁸;
- de regio's, die in voorkomend geval worden betrokken bij het ontwerp van het evaluatieplan en bij de monitoring en evaluatie van de regionale interventies van het GLB-plan³⁹;
- andere relevante instanties in de lidstaten, zoals evaluatie-eenheden, adviesinstellingen, evaluatiestuurgroepen, technische werkgroepen enz.

Kernvragen

- Welke zijn de belangrijkste instanties die bij de monitoring en evaluatie moeten worden betrokken en wat zijn hun verantwoordelijkheden? Subvragen hier zijn bijvoorbeeld:
 - Is het nodig om, naast het monitoringcomité en het nationale GLB-netwerk, andere structuren op te zetten die de evaluaties kunnen helpen sturen (bv. stuurgroepen) of die advies kunnen geven over de evaluaties (bv. adviesgroepen)? Wat zijn hun taken en verantwoordelijkheden?
 - Hoe zijn de taken en verantwoordelijkheden in verband met monitoring en evaluatie verdeeld over de verschillende componenten van de beheersautoriteit en de andere structuren?
- Welke lessen kunnen uit de vorige programmeringsperiode worden getrokken en in de nieuwe governance- en coördinatie-regelingen worden verwerkt? (bv. nagaan welke gevolgen de samenvoeging van de eerste en de tweede pijler in één strategisch GLB-plan heeft voor de governance en coördinatie).
- Wat is de rol van de governance- en coördinatie-instanties bij de herziening of validering van eventuele wijzigingen van het evaluatieplan?
- Hoe moeten de governanceregelingen worden gehandhaafd? Opties zijn onder meer: a) netwerken, b) juridisch bindende regelingen.

Territoriale aspecten

- Wat is de verwachte rol van de regio's in de beheers- en coördinatieprocedures en de bijbehorende structuren?
- Welke mechanismen zullen naar verwachting zorgen voor een adequate coördinatie en samenwerking met de regio's en tussen de regio's onderling?
- Wat is de rol van het nationale GLB-netwerk in dit verband?
- Welke coördinatie-instanties zijn er nodig in de regio's en wat is hun rol en omschrijving?

³⁸ Punt 2, a), i), van bijlage IV bij Verordening (EU) 2022/1475.

³⁹ Overweging 120 van Verordening (EU) 2021/2115.

Indicatief overzicht van dit hoofdstuk

1. Belangrijkste belanghebbenden en instanties voor het beheer en de coördinatie van de evaluaties
2. Structuren om de planning, uitvoering en kwaliteit van de evaluaties te verbeteren
3. Aanvullende structuren voor het beheer en de coördinatie van de evaluaties

3.3 In kaart brengen van de belanghebbenden

Wat moet er in dit hoofdstuk van het evaluatieplan staan?

In dit hoofdstuk van het evaluatieplan moeten de relevante belanghebbenden worden beschreven, evenals hun evaluatiebehoeften en hun behoefte aan capaciteitsopbouw, zoals voorgeschreven in bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475. Op basis van deze wettelijke bepalingen moeten de lidstaten:

- alle belanghebbenden in kaart brengen, ook die welke niet in het monitoringcomité zijn vertegenwoordigd;
- hun behoeften op het gebied van evaluatieactiviteiten analyseren;
- hun rol bij de evaluatie van het strategisch GLB-plan bepalen en in voorkomend geval hun behoefte aan capaciteitsopbouw beoordelen, zodat zij deze rol kunnen vervullen.

In deze richtsnoeren wordt aanvullende inhoud voor het hoofdstuk over het in kaart brengen van de belanghebbenden voorgesteld, zoals samengevat in de onderstaande tabel.

Tabel 4 — Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 3 van het evaluatieplan

Minimuminhoud ⁴⁰	Aanvullende inhoud	Motivering
Korte beschrijving van de relevante belanghebbenden Hun evaluatiebehoeften Hun behoefte aan capaciteitsopbouw (in voorkomend geval)	Overzicht van de belanghebbenden	Met behulp van dit overzicht kan een uitgebreide lijst van relevante belanghebbenden worden opgesteld. Hiermee wordt een dubbel doel nagestreefd: de belanghebbenden die worden geraakt door het strategisch GLB-plan en de evaluatie ervan zowel inventariseren als begrijpen.
	Indeling van belanghebbenden	De indeling biedt informatie over de macht/representativiteit en de belangen van de verschillende belanghebbenden. De indeling zal helpen om de belanghebbenden te groeperen volgens hun potentieel om het strategisch GLB-plan en de evaluatie ervan te beïnvloeden of erdoor te worden beïnvloed. Aan de hand van dit potentieel kan worden nagegaan of en hoe elke belanghebbende moet worden betrokken bij het proces, in welk stadium van het evaluatieproces dat moet gebeuren en hoe deze betrokkenheid zo doeltreffend mogelijk kan verlopen.

⁴⁰ Punt 3 van bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475.

	<p>Hoe het overzicht van de belanghebbenden te gebruiken</p>	<p>Door de belanghebbenden in kaart te brengen, zal duidelijk worden wie de meest relevante belanghebbenden en/of structuren voor evaluatiebeheer zijn met betrekking tot de planning, aanbesteding, uitvoering, kwaliteitscontrole, verspreiding en follow-up van de evaluatiebevindingen.</p>
<p>Verbanden tussen dit hoofdstuk en andere hoofdstukken van het evaluatieplan</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Hoofdstuk 1 — Doelstellingen en behoeften</u>: de evaluatiebehoefte zullen tot op zekere hoogte bepalen welke relevante belanghebbenden moeten worden benaderd, terwijl brainstorming met die belanghebbenden zal helpen om hun behoeften vast te stellen, die vervolgens kunnen worden teruggekoppeld naar de evaluatiebehoefte. • <u>Hoofdstuk 2 — Governance- en coördinatie-regelingen</u>: sommige belanghebbenden zullen binnen een lidstaat deel uitmaken van de governancestructuur van de evaluatie. • <u>Hoofdstuk 7 — Middelen, technische ondersteuning en capaciteitsopbouw</u>: het in kaart brengen van de belanghebbenden zal ook informatie opleveren voor de technische ondersteuning, aangezien er wellicht enige capaciteitsopbouw voor de belanghebbenden moet worden gepland en uitgevoerd. 		

Belangrijkste termen

Een korte beschrijving van de in artikel 4, lid 2, van de uitvoeringsverordening bedoelde **relevante belanghebbenden** met een toelichting waarom zij in aanmerking zijn genomen en hun behoeften in verband met evaluatieactiviteiten en, in voorkomend geval, capaciteitsopbouw.

Belanghebbenden in kaart brengen: dit is een relatief nieuw element van het evaluatieplan: “De lidstaten geven in het evaluatieplan aan welke belanghebbenden moeten worden betrokken in de planning van activiteiten op het gebied van evaluatie en capaciteitsopbouw. Waar relevant geven de lidstaten aan om welke andere belanghebbenden dan de leden van het monitoringcomité het in dit verband gaat”⁴¹.

Relevante belanghebbenden: dit is een term die in de desbetreffende EU-verordeningen⁴² wordt genoemd, zonder dat wordt vermeld wie dat zijn. Het is aan elke lidstaat om te bepalen welke belanghebbenden relevant zijn voor specifieke activiteiten, dus in dit geval voor het plannen van evaluatieactiviteiten en capaciteitsopbouw. Daarnaast moeten, in voorkomend geval, andere belanghebbenden dan de leden van het monitoringcomité worden aangewezen.

Kernvragen

- Wie zijn de belangrijkste belanghebbenden bij het evaluatieplan?
 - Zijn bepaalde belanghebbenden die in het kader van het strategisch GLB-plan zijn geraadpleegd relevant voor het evaluatieplan?

⁴¹ Artikel 4, lid 2, van Verordening (EU) 2022/1475.

⁴² Verordening (EU) 2022/1475 en Verordening (EU) 2021/2115.

- Welke belanghebbenden spelen een rol bij de gegevensvoorziening en het gebruik van de evaluatieresultaten?
- Wat zijn hun belangen en kenmerken (bv. de organisatie waartoe ze behoren, en hun rol)?
- Welke belanghebbenden zijn betrokken bij de governance- en coördinatieregelingen van het evaluatieplan en in welke rol? (houdt verband met hoofdstuk 2 van het evaluatieplan)
- Wat zijn hun behoeften op het gebied van evaluatieactiviteiten? (dient als input voor hoofdstuk 1 van het evaluatieplan)
- Welke behoeften inzake capaciteitsopbouw hebben zij? (houdt verband met hoofdstuk 7 van het evaluatieplan)
- Hoe moeten de belanghebbenden bij de evaluatieactiviteiten worden betrokken?

Territoriale aspecten

In geregionaliseerde landen moet bijzondere aandacht worden besteed aan dit hoofdstuk van het evaluatieplan door de volgende vragen te verduidelijken:

- Wat is de verwachte rol van de regio's bij de ontwikkeling van het evaluatieproces? Follow-upvragen over verantwoordelijkheden en taken zijn bijvoorbeeld:
 - Welke rol zullen zij spelen bij het ontwerp van het evaluatieplan en de keuze van de evaluatieonderwerpen?
 - Welke rol zullen zij spelen bij het verstrekken van informatie die verband houdt met de evaluatie?
 - Welke rol zullen zij spelen bij de integratie van de evaluatieresultaten?
 - Is er behoefte aan ondersteuning voor de regio's zodat zij contact kunnen opnemen met bepaalde actoren?
- Welke specifieke actoren (die betrokken zijn bij de uitvoering van het strategisch GLB-plan in elke regio) zullen naar verwachting deelnemen aan het evaluatieproces, en op welke wijze, en welke mechanismen zullen naar verwachting de onderlinge verbanden ondersteunen?
- Met welke bij het evaluatieproces betrokken actoren moeten de regio's contact opnemen?
- Hoe zal de evaluatiecapaciteit van de actoren op regionaal niveau worden versterkt? Aan welke concrete activiteiten voor capaciteitsopbouw zouden regionale actoren moeten deelnemen?

Indicatief overzicht van dit hoofdstuk

1. Inventarisatie van belanghebbenden
2. Indeling van belanghebbenden (overzicht van belanghebbenden)
3. Het overzicht van de belanghebbenden gebruiken
4. Behoeften aan capaciteitsopbouw bij belanghebbenden

3.4 Tijdlijn

Wat moet er in dit hoofdstuk van het evaluatieplan staan?

In dit hoofdstuk van het evaluatieplan worden de belangrijkste mijlpalen voor de evaluaties beschreven, evenals de indicatieve tijdlijn voor de evaluaties en de ondersteunende evaluatiestudies, met inbegrip van een motivering voor deze planning (d.w.z. waarom bepaalde termijnen zijn gekozen). Dit kan het volgende omvatten:

- lijst van evaluaties om de bijdrage van het strategisch GLB-plan aan de GLB-doelstellingen te beoordelen en indicatief tijdschema;
- lijst van evaluaties om specifieke topics te beoordelen en indicatief tijdschema (NB: elke lidstaat kan specifieke onderwerpen als relevant aanmerken⁴³);
- lijst van ondersteunende studies en andere analytische en onderzoeksactiviteiten voor evaluaties;
- lijst van andere evaluatieactiviteiten en de bijbehorende termijnen (bv. capaciteitsopbouw, ontwikkeling van monitoringsystemen enz.);
- stappenplan voor de evaluaties (waarin de bovenstaande punten worden samengebracht).

In deze richtsnoeren wordt aanvullende inhoud voor het hoofdstuk over de tijdlijn voorgesteld, zoals samengevat in de onderstaande tabel.

Tabel 5 — Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 4 van het evaluatieplan

Minimuminhoud ⁴⁴	Aanvullende inhoud	Motivering
Indicatieve planning van evaluaties en ondersteunende evaluatiestudies Motivering van de keuzes	Stappenplan voor evaluaties	<p>Een stappenplan met een tijdschema en termijnen biedt meerwaarde voor de tijdlijn door te laten zien welke evaluatieactiviteiten wanneer plaatsvinden.</p> <p>Hierbij moeten alle soorten evaluatieactiviteiten worden opgenomen: evaluaties/ondersteunende evaluatiestudies, capaciteitsopbouw, ontwikkeling van monitoringsystemen. Dit laatste is van belang voor de planning van de gegevens die nodig zijn voor de evaluaties.</p> <p>Houd rekening met eventuele timingrisico's.</p> <p>Het algemene evaluatiekader kan worden overwogen om belangrijke mijlpalen vast te leggen.</p>
<p>Verbanden tussen dit hoofdstuk en andere hoofdstukken van het evaluatieplan</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Hoofdstuk 1 — Doelstellingen en behoeften</u>: de evaluatieonderwerpen en andere activiteiten zullen de basis vormen voor de ontwikkeling van de tijdlijn. Deze worden in hoofdstuk 1 van het evaluatieplan opgenomen, 		

⁴³ Punt 4, b), van bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475.

⁴⁴ Punt 4 van bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475.

en op basis van de gekozen aanpak (een meer strategisch of een meer gedetailleerd evaluatieplan) zal het indicatieve tijdschema ervan worden weergegeven op de tijdlijn.

- Hoofdstuk 2 — Governance en coördinatie vormen samen een overkoepelend element, aangezien sommige governance-instanties/actoren die verantwoordelijk zijn voor de coördinatie/uitvoering van de evaluatieactiviteiten wellicht bij de ontwikkeling van de tijdlijn zullen worden betrokken.
- Hoofdstuk 5 — Gegevens- en informatie: de behoeften op dit gebied zullen ook van invloed zijn op sommige van de evaluatieactiviteiten, en daarom moet op de tijdlijn ook rekening worden gehouden met de voorbereiding/verzameling van gegevens.
- Hoofdstuk 7 — Middelen, technische ondersteuning en capaciteitsopbouw: de voor de evaluaties beschikbare middelen (menselijke, financiële en technische middelen) zijn mede bepalend voor de doelstellingen van de evaluatieactiviteiten en komen tot uiting op de tijdlijn. Als er bijvoorbeeld IT- of capaciteitsopbouw nodig is, moet dit in de planning worden opgenomen met een indicatieve timing.

Belangrijkste termen

Een **indicatieve planning** van tijdens de programmeringscyclus uit te voeren **evaluaties** en ondersteunende evaluatiestudies, alsmede **motivering van de gemaakte keuzes**, met inbegrip van:

- a) evaluaties van de **bijdrage van het strategisch GLB-plan aan de GLB-doelstellingen**, te verrichten tijdens de uitvoering van het strategisch GLB-plan;
- b) in voorkomend geval, de **evaluaties van specifieke topics** als bedoeld in artikel 2, punt d), van de uitvoeringsverordening;
- c) **ondersteunende studies en andere analytische en onderzoeksactiviteiten** voor evaluaties.

Indicatieve planning van evaluaties: dit verwijst naar een indicatief tijdschema met de verwachte duur en het begin- en het eindpunt van elk proces. Het tijdschema is “indicatief” om ruimte te laten voor flexibiliteit, gezien de duur van de uitvoeringsperiode. Dit kan betekenen dat de tijdlijn jaarlijks wordt herzien/aangepast.

Om er zeker van te zijn dat de resultaten op tijd beschikbaar zijn, wordt er achteruit gepland (d.w.z. vanaf de laatste stap in het proces). Daartoe moeten de lidstaten mogelijk mijlpalen vaststellen, zowel voor de evaluaties tijdens de uitvoeringsperiode als voor de evaluatie achteraf. Hoewel de datum voor de evaluatie achteraf is vastgelegd in de verordening⁴⁵, is het voor de evaluaties tijdens de uitvoeringsperiode aan de lidstaten om te beslissen welke evaluaties worden uitgevoerd en wanneer.

Voorts moet het evaluatieplan een **motivering van de gemaakte keuzes** bevatten, wat betekent dat de lidstaten moeten toelichten of de evaluaties, met inbegrip van de geplande ondersteunende studies, gebaseerd zijn op de behoeften en doelstellingen in het evaluatieplan, de interventielogica van het strategisch GLB-plan en de verwachte uitvoering. Dit zal ervoor zorgen dat aan de minimumeisen wordt voldaan, zoals het ten minste eenmaal beoordelen van alle SD's tijdens de uitvoeringsperiode.

⁴⁵ Artikel 140, lid 6, van Verordening (EU) 2021/2115.

Bovendien zal dit ervoor zorgen dat alle evaluatieactiviteiten op het juiste moment worden uitgevoerd om de werkelijke effecten vast te leggen.

De beoordeling van de **bijdrage van het strategisch GLB-plan aan de GLB-doelstellingen** moet zijn afgestemd op de interventielogica van het strategisch GLB-plan en zijn gericht: a) op elke SD die in het plan wordt geadresseerd, of b) op brede evaluaties van meerdere doelstellingen, waarbij wordt gemotiveerd waarom een doelstelling tijdens de uitvoeringsperiode niet is geëvalueerd⁴⁶.

Bij de **evaluatie van specifieke topics** moet rekening worden gehouden met zowel de evaluatiebehoeften als de interventielogica van het strategisch GLB-plan⁴⁷. In de verordening worden onderwerpen voorgesteld zoals de milieu- en klimaatarchitectuur, de meerwaarde van Leader, de nationale GLB-netwerken en het kennis- en innovatiesysteem voor de landbouw (AKIS).

Ondersteunende studies en andere analytische en onderzoeksactiviteiten hebben betrekking op werkzaamheden die worden verricht om de evaluaties te ondersteunen (bv. een onderzoek om gegevenshiaten vast te stellen, om evaluatiemethoden te analyseren of te ontwikkelen, of over de monitoring van milieueffecten), maar zijn geen evaluaties.

Kernvragen

- Hoe kunnen de evaluaties van SD's, specifieke thema's en ondersteunende evaluatiestudies in de tijd worden georganiseerd, rekening houdend met de interventielogica en de verwachte resultaten van het strategisch GLB-plan?
- Wat zijn de belangrijkste mijlpalen van de evaluatie, ook met het oog op de toekomstige programmeringsperiode?
- Waaraan kan worden gedacht bij het opstellen van een stappenplan voor de evaluaties?
- Het stappenplan kan een nuttig overzicht bieden van wat moet worden geëvalueerd en wanneer. Specifieke subvragen zijn bijvoorbeeld:
 - Welke evaluatieactiviteiten zullen worden georganiseerd en wanneer?
 - Welke voorbereidende stappen (bv. opstellen van evaluatievragen, voorbereiden van gegevens, ontwikkelen van methoden, uitschrijven van aanbestedingen) zijn er nodig om de geplande evaluatieactiviteiten mogelijk te maken?
 - Wanneer moet worden begonnen met de voorbereiding en bekendmaking van grote aanbestedingen en andere voorbereidende werkzaamheden?
- Wat zijn de belangrijkste uitdagingen of risico's in verband met de timing?
- Hoe zal het indicatieve tijdschema worden verfijnd (bv. evaluatieplan op strategisch niveau, meerjarig werkplan, jaarlijks actieplan) en hoe zal tijdens de programmeringsperiode de follow-up worden georganiseerd?

⁴⁶ Artikel 2, punt a), van Verordening (EU) 2022/1475.

⁴⁷ Artikel 2, punt d), van Verordening (EU) 2022/1475.

- Welke lessen met betrekking tot de timing van de evaluaties kunnen uit de vorige periode worden getrokken?

Territoriale aspecten

- Indien relevant kunnen termijnen worden vastgelegd waarbinnen de regio's de informatie/gegevens of andere input moeten verstrekken die nodig is voor de evaluaties op nationaal niveau.
- Coördinatie tussen actoren op regionaal en nationaal niveau is essentieel om te zorgen voor samenhang en complementariteit tussen beide niveaus, bijvoorbeeld om bepaalde informatie van het regionale naar het nationale niveau te laten doorstromen en tijdig te bundelen en te analyseren, en om de procedure vooraf nauwkeurig te beschrijven en in kaart te brengen.
- Ook moeten bepaalde aanbevelingen of conclusies van evaluaties op passende wijze door de regio's kunnen worden geïntegreerd in maatregelen die op regionaal niveau worden gepland/beheerd.

Indicatief overzicht van dit hoofdstuk

1. Lijst van evaluaties om de bijdrage van het strategisch GLB-plan aan de GLB-doelstellingen te beoordelen en indicatief tijdschema
2. Lijst van evaluaties om specifieke onderwerpen te beoordelen en indicatief tijdschema
3. Lijst van ondersteunende studies en andere analytische en onderzoeksactiviteiten voor evaluaties en indicatief tijdschema
4. Lijst van andere evaluatieactiviteiten en de bijbehorende tijdlijn (bv. capaciteitsopbouw, ontwikkeling van monitoringssystemen enz.)
5. Tijdlijn en stappenplan voor de evaluaties (waarin de bovenstaande punten worden samengebracht)

3.5 Gegevens en informatie

Wat moet er in dit hoofdstuk van het evaluatieplan staan?

In dit hoofdstuk van het evaluatieplan moet worden geanalyseerd (analyse uit te diepen in het kader van elke specifieke evaluatie) welke informatie uit het monitoringsysteem beschikbaar zal zijn en welke informatie door evaluatieactiviteiten moet worden aangevuld om adequaat op de evaluatiebehoeften in te spelen. Hieruit moet blijken dat alle noodzakelijke procedures en acties zijn geanalyseerd en gepland met het oog op een tijdige invoering van de systemen waarmee informatie wordt verkregen voor een adequate monitoring en evaluatie.

Idealiter worden alle noodzakelijke gegevens en informatie (waaronder, indien relevant, metingen op het terrein, kwalitatieve gegevens uit enquêtes, interviews enz.) vanaf de beginfase van de uitvoering in het monitoringsysteem ingebouwd, zodat zij bij alle geplande evaluaties kunnen worden gebruikt.

In deze richtsnoeren wordt aanvullende inhoud voor het hoofdstuk over gegevens en informatie voorgesteld, zoals samengevat in de onderstaande tabel.

Tabel 6 — Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 5 van het evaluatieplan

Minimuminhoud ⁴⁸	Aanvullende inhoud	Motivering
Beschrijving van regelingen om de beschikbaarheid van gegevens voor M&E te garanderen	Een algemeen evaluatiekader om gegevenshiaten te vast te stellen met:	Het evaluatiekader is een instrument dat alle vereiste en potentiële indicatoren en gegevensbronnen schematisch kan samenbrengen om de gegevensbehoeften en -hiaten te helpen vaststellen voor ten minste de PMEK-indicatoren, waaronder de in bijlage III bij Verordening (EU) 2022/1475 genoemde impactindicatoren die afzonderlijk moeten worden beschouwd.
Belangrijkste gegevensbronnen	<ul style="list-style-type: none"> • indicatieve evaluatievragen en succesfactoren 	Evaluaties op basis van output-, resultaat-, impact- en contextindicatoren — artikel 6, lid 1
Institutionele regelingen voor gegevensvoorziening	<ul style="list-style-type: none"> • indicatoren • gegevensbronnen 	Ook andere indicatoren en kwalitatieve en kwantitatieve informatie kunnen worden gebruikt — artikel 6, lid 2
Controleregelingen voor gegevenskwaliteit	Opleiding van actoren op het gebied van gegevensbeheersystemen, indien nodig	Gezien de nieuwe typologie van de gegevens (nieuwe GLB-architectuur) kunnen specifieke opleidingssessies nodig zijn om de capaciteit van de bij het gegevensbeheer betrokken actoren op te bouwen.
Gegevenshiaten en maatregelen om deze aan te pakken		

⁴⁸ Punt 5 van bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475.

Verbanden tussen dit hoofdstuk en andere hoofdstukken van het evaluatieplan

- Hoofdstuk 1 — Doelstellingen en behoeften: de evaluatieonderwerpen en -activiteiten, met name de te evalueren SD's en topics, zullen als basis dienen voor de gegevens- en informatieregelingen, zodat de beschikbaarheid van gegevens kan worden gewaarborgd.
- Hoofdstukken 2 en 3 — Governance en in kaart brengen van de belanghebbenden: sommige belanghebbenden die bij het in kaart brengen zijn geïdentificeerd of bij de governance zijn betrokken, zullen een rol hebben te spelen in de gegevens- en informatieregelingen, bijvoorbeeld als gegevensverstrekker.
- Hoofdstuk 4 — Tijdlijn: de gegevens- en informatieregelingen moeten worden opgenomen op de tijdlijn van het evaluatieplan. Wanneer bijvoorbeeld een elektronisch systeem voor gegevensverzameling moet worden opgezet, moet dat worden ingepland.
- Hoofdstuk 7 — Middelen, technische ondersteuning en capaciteitsopbouw: tijdens het plannen van de benodigde middelen voor monitoring en evaluatie moet ook rekening worden gehouden met de gegevens- en informatiebehoeften, evenals met de eventuele capaciteitsopbouw om de vaardigheden voor het verzamelen en beheren van gegevens te verbeteren.

Belangrijkste termen

Een korte beschrijving van de in artikel 7, lid 2, van de uitvoeringsverordening bedoelde regelingen om de **beschikbaarheid van gegevens** voor monitoring- en evaluatiedoeleinden te waarborgen, met vermelding van de te gebruiken **voornaamste gegevensbronnen**, de **institutionele regelingen** voor de gegevensvoorziening en de controleregelingen voor de gegevenskwaliteit. Ook moet een beschrijving worden gegeven van de **gegevenshiaten** en de maatregelen om deze aan te pakken, bijvoorbeeld maatregelen om ervoor te zorgen dat **gegevenssystemen** tijdig operationeel zijn.

Beschikbaarheid van gegevens: dit verwijst naar de gegevens en informatie die nodig zijn voor de evaluaties en die tijdig, op het vereiste niveau van uitsplitsing (nationaal, regionaal, lokaal) en in het vereiste formaat beschikbaar moeten zijn. Daartoe is het van belang om na te gaan wat de **voornaamste gegevensbronnen** zijn, bijvoorbeeld nationale of regionale statistische eenheden, onderzoekscentra, ondernemingen en andere gegevensverstrekkers.

Institutionele regelingen: dit verwijst naar de noodzakelijke regelingen die de lidstaten moeten treffen met de gegevensverstrekkers, waaronder controleregelingen voor gegevenskwaliteit. In de institutionele regelingen en de regelingen voor kwaliteitscontrole moet rekening worden gehouden met de territoriale reikwijdte die voor de evaluaties van belang is en met het statistische gebruik van gegevens uit administratieve registers⁴⁹.

Gegevenshiaten: dit zijn in het verleden vrij vaak knelpunten geweest. Gegevenshiaten zijn het gevolg van een gebrek aan relevante gegevensbronnen en onvoldoende op elkaar afgestemde bestaande gegevensbronnen en gegevensverzamelingsmethoden, onvoldoende gegevens om tijdreeksanalyses uit te voeren, een beperkte of vertraagde uitvoering van bepaalde interventies enz. Het evaluatieplan

⁴⁹ Artikel 7, lid 2, van de uitvoeringsverordening.

moet acties omvatten om dergelijke hiaten aan te pakken. Een belangrijke actie in dit verband is ervoor te zorgen dat de **gegevenssystemen** correct zijn geconfigureerd en tijdig operationeel kunnen zijn. De lessen uit de vorige programmeringsperiode zijn wat dit betreft zeer relevant.

Kernvragen

- Welke gegevens zijn nodig voor de verschillende evaluaties (gegevens over de waarden van gemeenschappelijke en andere indicatoren, andere kwantitatieve en kwalitatieve informatie enz.)?
- Welke gegevensbronnen zijn beschikbaar en welke ontbreken nog?
- Met welke gegevenshiaten moet rekening worden gehouden?
- Wat zijn de belangrijkste methodologische kwesties die moeten worden opgelost om de gegevenshiaten op te vullen?
- Hoe wordt de beschikbaarheid van gegevens beoordeeld, rekening houdend met eerdere ervaringen?
- Welke gegevenssystemen bestaan er al en hoe kunnen die worden aangepast/herzien?
- Wat zijn de voorwaarden en mogelijke wettelijke vereisten om toegang te krijgen tot gegevens die aan beperkingen zijn onderworpen?
- Welke regelingen zijn nodig om ervoor te zorgen dat de evaluatoren toegang hebben tot de gegevens die nodig zijn voor de evaluaties?
- Hoe wordt bij de gegevensverzameling gezorgd voor duidelijke en gemeenschappelijke definities onder de verschillende belanghebbenden/gegevensverstrekkers?
- Welke middelen zijn nodig (financiële, technische, menselijke enz.) om de gegevens te verzamelen?

Territoriale aspecten

In de institutionele regelingen en de regelingen voor kwaliteitscontrole moet rekening worden gehouden met de territoriale reikwijdte die voor de evaluaties van belang is en met het statistische gebruik van gegevens uit administratieve registers⁵⁰. Specifieke aandachtspunten hierbij zijn:

- afspraken over informatieverstrekking met regionale overheden. Het is ook relevant om intern, in elke regio, mogelijke overeenkomsten voor het verkrijgen van informatie op te stellen met andere functionarissen die op regionaal niveau actief zijn.
- Om de informatie tijdig bij elkaar te kunnen brengen, is het van belang om de regio's concrete richtsnoeren te geven, zodat informatie/gegevens op een homogene manier en gelijktijdig kunnen worden aangeleverd.

⁵⁰ Artikel 7, lid 2, van Verordening (EU) 2022/1475.

- De verzamelde informatie moet waar passend ook op een handige manier kunnen worden uitgesplitst naar territoriaal/regionaal niveau.
- Het is van belang om de rol van de regio's als verstrekkers en tegelijk potentiële gebruikers van gegevens in aanmerking te nemen en te analyseren.

Indicatief overzicht van dit hoofdstuk

1. Monitoringprocedures en -mechanismen
2. Gegevensbehoeften en gegevensbronnen voor evaluaties
3. Regelingen inzake gegevens
4. Gegevenshiaten en maatregelen om deze aan te pakken
5. Behoeften op het gebied van capaciteitsopbouw

3.6 Communicatie en follow-up

Wat moet er in dit hoofdstuk van het evaluatieplan staan?

In dit hoofdstuk van het evaluatieplan moeten de aanpak en de instrumenten voor de communicatie en de follow-up worden beschreven, waarbij rekening wordt gehouden met de lessen die uit vorige programmeringsperioden zijn getrokken en minimumnormen voor de communicatie over en de follow-up van de evaluatieresultaten worden vastgesteld. In deze richtsnoeren wordt aanvullende inhoud voor het hoofdstuk over gegevens en informatie voorgesteld, zoals samengevat in de onderstaande tabel.

Tabel 7 — Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 6 van het evaluatieplan

Minimuminhoud ⁵¹	Aanvullende inhoud	Motivering
Beschrijving van de kanalen/mechanismen voor het verspreiden van de evaluatiebevindingen onder de doelgroepen Beschrijving van de mechanismen voor de follow-up en het gebruik van de evaluatieresultaten	Beschrijving van het communicatieplan	Niet alleen de verspreiding moet worden geregeld, maar ook moet een algemeen communicatieplan worden opgesteld.
	Doelstellingen inzake het communiceren over evaluatiebevindingen	Dit zou een inherent onderdeel van elk communicatieproces moeten zijn.
	Rol van de nationale GLB-netwerken	De GLB-netwerken zijn een belangrijk kanaal voor communicatie en verspreiding, en het loont de moeite om hun rol nader te bekijken.
	Rol van het monitoringcomité	Het monitoringcomité speelt een belangrijke rol bij het beoordelen van de vooruitgang die is geboekt met betrekking tot de follow-up van de evaluatiebevindingen, met inbegrip van de aanbevelingen.
<p>Verbanden tussen dit hoofdstuk en andere hoofdstukken van het evaluatieplan</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Hoofdstuk 1 — Doelstellingen en behoeften</u>: de resultaten van de evaluaties (topics en activiteiten) zullen worden meegedeeld en de follow-up van de aanbevelingen zal worden onderzocht. • <u>Hoofdstuk 2 — Governance en coördinatie</u>: de bij de governancestructuren betrokken actoren/instanties zullen inbreng hebben in het ontwerp en de praktische omzetting van de communicatie- en follow-upkanalen en de bijbehorende activiteiten. • <u>Hoofdstuk 3 — In kaart brengen van de belanghebbenden</u>: sommige belanghebbenden zullen een specifieke rol spelen bij de communicatie over en/of de follow-up van de evaluatiebevindingen. 		

⁵¹ Punt 6 van bijlage II bij Verordening (EU) 2022/1475.

- Hoofdstuk 4 — Tijdlijn: de communicatie- en follow-upactiviteiten moeten op de tijdlijn van het evaluatieplan worden opgenomen.

Belangrijkste termen

Een beschrijving van de wijze waarop **evaluatiebevindingen** worden verspreid onder de **doelgroep**, met inbegrip van een beschrijving van de **mechanismen** voor de **follow-up** en het gebruik van evaluatieresultaten.

Evaluatiebevindingen: de resultaten van de evaluaties, met inbegrip van de conclusies en aanbevelingen, moeten zijn gebaseerd op robuust bewijsmateriaal. Vervolgens kunnen ze door doelgroepen worden gebruikt voor verschillende doeleinden, bv. om de uitvoering te verbeteren (beheerders van het strategisch GLB-plan), het toekomstige beleid te plannen (beleidsmakers) of de resultaten van het beleid onder de aandacht te brengen (het algemene publiek).

Communicatie: dit zorgt ervoor dat de evaluatiebevindingen (WAT) aan de juiste ontvangers (WIE), in de juiste vorm (HOE) en op het juiste moment (WANNEER) worden doorgegeven.

Doelgroep: dit zijn de belanghebbenden bij de evaluatie op EU-, nationaal en regionaal niveau, zoals beleidsmakers, evaluatoren, onderzoekers, begunstigden en het bredere publiek.

Mechanismen: dit zijn de informatiekanalen, d.w.z. de middelen (bv. e-mail, internet, intranet, nieuwsbrief, evenementen) waarmee de evaluatiebevindingen worden verspreid.

Follow-up van de evaluatieresultaten: dit kan gebeuren via verschillende mechanismen (bv. actieplannen, seminars, workshops, comités, kennisbemiddeling⁵²) om de lessen en aanbevelingen uit de evaluaties terug te koppelen naar de uitvoering van het strategisch GLB-plan en naar de beleidscyclus, waaronder het ontwerp van toekomstig beleid. Het toepassen van de kennis die uit de evaluaties wordt geput, is het hoofddoel van elke evaluatie. De toepassing van kennis moet systematisch verder worden geanalyseerd en gedeeld. Het monitoringcomité onderzoekt onder meer de vorderingen met de follow-up die aan de evaluatiebevindingen wordt gegeven⁵³.

Kernvragen

Met betrekking tot communicatie:

- Welke communicatiebehoeften bestaan er in de lidstaten?
- Hoe kunnen de evaluatieresultaten het best worden gecommuniceerd en hoe kunnen de relevante belanghebbenden worden bereikt?

⁵² De term "kennisbemiddeling" wordt goed beschreven in *Evaluation Matters - The Evaluation Policy for European Union Development Co-operation* (<https://op.europa.eu/s/w7MN>). "Kennisbemiddeling" is een afzonderlijke stap in het proces om de benutting van bevindingen te bevorderen. Kennisbemiddeling betreft het gebruik van kennis op een manier die veranderingen beïnvloedt. De evaluatiemanager moet ervoor zorgen dat dit ook echt gebeurt. De belangrijkste gebruikers zijn echter het best geplaatst om het bewijsmateriaal uit de evaluatie en de evaluatiebevindingen te bevorderen. De evaluatiemanager helpt de belangrijkste gebruikers bij het opstellen van een actieplan om vast te leggen hoe zij dit willen doen. Dit kan o.a. het volgende omvatten:

- vaststellen van de momenten in de interne planningscyclus waarop evaluatie moet worden gebruikt bij de besluitvorming, en wie verantwoordelijk is voor deze input;
- herkennen van externe mogelijkheden om het bewijsmateriaal en de evaluatiebevindingen te gebruiken om veranderingen te beïnvloeden;
- uitvoeren van meta-evaluaties (systematische synthese van evaluaties) om kernleer over soortgelijke onderwerpen samen te brengen.

⁵³ Artikel 124, lid 3, punt d), van Verordening (EU) 2021/2115.

- Welke informatiekanalen komen in aanmerking?

Met betrekking tot de doelgroepen:

- Wie zijn de doelgroepen (relevante belanghebbenden) voor de evaluatie in het algemeen en voor de resultaten van elke specifieke evaluatie?

Met betrekking tot de rollen:

- Wat is de rol van het monitoringcomité tijdens de communicatie en de follow-up?
- Wat is de rol van het nationale GLB-netwerk tijdens de communicatie en de follow-up?
- Welke rol spelen de beheersautoriteit, het betaalorgaan, de beheerders van interventies, overheden op regionaal niveau enz.?
- Welke andere structuren bestaan er om de evaluatieresultaten mee te delen (werkgroepen, netwerken enz.)?

Met betrekking tot de follow-up:

- Hoe wordt follow-up gegeven aan het gebruik van de evaluatieresultaten en aanbevelingen?
- Hoe kan ervoor worden gezorgd dat de evaluatieresultaten de uitvoering van het programma verbeteren?

Territoriale aspecten

- Het is van groot belang dat de resultaten van de evaluaties door de regio's kunnen worden gebruikt en geïntegreerd in de besluitvorming van alle interventies die op regionaal niveau worden vastgesteld/gewijzigd en beheerd.
- Op basis van de evaluaties moeten ook algemene conclusies kunnen worden getrokken die relevant zijn voor de verschillende regio's. Daartoe kunnen casestudies worden opgenomen in bepaalde evaluaties op nationaal niveau, waaruit vervolgens conclusies op regionaal niveau kunnen worden getrokken. Voor bepaalde technieken kan het interessant zijn om resultaten op zowel nationaal als regionaal niveau te verstrekken (bv. een homogene enquête die voor elke regio afzonderlijk kan worden geanalyseerd).
- Daarnaast is het nuttig om mechanismen op te nemen waarmee de evaluatieresultaten en de gevolgen ervan voor het regionale niveau met de regionale autoriteiten kunnen worden besproken.

Indicatief overzicht van dit hoofdstuk

1. Gebruikte aanpak en getrokken lessen uit de vorige programmeringsperioden
2. Doelstellingen voor het communiceren van evaluatiebevindingen
3. Algemeen communicatieplan, met inbegrip van communicatiekanalen en doelgroepen
4. Aanpak van de follow-up om de uitvoering van de evaluatieaanbevelingen en het gebruik van de evaluatieresultaten te garanderen

3.7 Middelen, technische ondersteuning en capaciteitsopbouw

Wat moet er in dit hoofdstuk van het evaluatieplan staan?

In dit hoofdstuk van het evaluatieplan worden de middelen beschreven die nodig zijn voor de uitvoering van het plan, evenals de activiteiten op het gebied van technische ondersteuning en capaciteitsopbouw. Uit de inhoud van dit hoofdstuk moet blijken dat er voldoende capaciteit, in de ruime betekenis van het woord, beschikbaar is om het evaluatieplan uit te voeren.

Tabel 8 — Voorgestelde inhoud voor hoofdstuk 7 van het evaluatieplan

Minimuminhoud ⁵⁴	Aanvullende inhoud	Motivering
<p>Beschrijving van de middelen (menselijke, financiële en technische, met inbegrip van IT)</p> <p>Beschrijving van de ondersteuning voor de uitvoering: ondersteuningsbehoeften van belanghebbenden en overheden (op nationaal, regionaal en lokaal niveau, met inbegrip van LAG's), technische ondersteuning, richtsnoeren, capaciteitsopbouw</p>	<p>Gestructureerd plan voor capaciteitsopbouw voor LAG's voor de evaluatie van de strategieën voor lokale ontwikkeling</p>	<p>De LAG's hebben hun evaluatiecultuur verbeterd, maar uit de ervaringen van 2014-2020 blijkt dat er nog steeds behoeften zijn, met name wat betreft evaluatiekaders en evaluatiemethoden⁵⁵.</p> <p>Een specifiek plan voor capaciteitsopbouw helpt ook om de evaluatiecultuur van de LAG's te verbeteren.</p>
<p>Verbanden tussen dit hoofdstuk en andere hoofdstukken van het evaluatieplan</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Hoofdstuk 1 — Doelstellingen en behoeften</u>: bij de planning van de middelen moet rekening worden gehouden met de geplande evaluatieonderwerpen en -activiteiten. • <u>Hoofdstuk 4 — Tijdlijn</u>: alle activiteiten op het gebied van technische ondersteuning en capaciteitsopbouw moeten op de tijdlijn worden opgenomen. 		

⁵⁴ Punt 7 van bijlage II en artikel 7, leden 3 en 4, van Verordening (EU) 2022/1475.

⁵⁵ Deze bevinding wordt bevestigd door verschillende activiteiten voor capaciteitsopbouw van de evaluatiehelpdesk, bv. https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/evaluation_publications/fs-026-it-lags.pdf, en door de [ondersteunende evaluatiestudie over de impact van Leader op een evenwichtige territoriale ontwikkeling](#).

- Hoofdstukken 2 en 3 — Governance en coördinatie / in kaart brengen van de belanghebbenden: de actoren/instanties/structuren en andere belanghebbenden die bij de governance betrokken zijn, zullen behoeften op het gebied van capaciteitsopbouw hebben waarmee rekening moet worden gehouden.

Belangrijkste termen

Een beschrijving van de **middelen** die nodig en gepland zijn voor de uitvoering van het evaluatieplan, met vermelding van de administratieve capaciteit, gegevens, financiële middelen en IT-behoeften.

Beschrijving van de uitvoering van de programmaondersteuning als bedoeld in artikel 7, leden 3 en 4, van deze verordening, met inbegrip van activiteiten op het gebied van **technische ondersteuning en capaciteitsopbouw** die ervoor moeten zorgen dat het evaluatieplan onverkort kan worden uitgevoerd, alsmede de geplande ondersteuning van LAG's voor de evaluatie van de strategieën voor lokale ontwikkeling.

Middelen: dit heeft betrekking op de financiële, technische en menselijke middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het evaluatieplan. Technische middelen zijn bijvoorbeeld datasystemen, databanken, IT-instrumenten enz.

Technische ondersteuning en capaciteitsopbouw: dit heeft betrekking op de vaardigheden en eventuele externe ondersteuning (bv. analyse, instrumenten, richtsnoeren) die nodig zijn voor de uitvoering van het evaluatieplan. Dit kunnen technische/IT-vaardigheden zijn, maar ook methodologische en/of analytische vaardigheden. Ondersteuning en capaciteitsopbouw worden aangeboden nadat is vastgesteld wat de behoeften aan steun zijn bij de belanghebbenden en bij de overheden die betrokken zijn bij de evaluaties van het strategisch GLB-plan op nationaal, regionaal en lokaal niveau, met inbegrip van de LAG's⁵⁶. Steun kan worden verleend in de vorm van opleiding, richtsnoeren en andere relevante activiteiten op het gebied van capaciteitsopbouw, aangeboden door of in samenwerking met het nationale GLB-netwerk⁵⁷. Bij deze activiteiten moet rekening worden gehouden met de uiteenlopende monitoring- en evaluatiecapaciteit van de instellingen en belanghebbenden⁵⁸. Tegelijkertijd dragen activiteiten op het gebied van capaciteitsopbouw voor evaluaties ook bij tot de bewustmaking van het belang van evaluatie en de totstandbrenging van een evaluatiecultuur.

Kernvragen

- Zijn er passende middelen beschikbaar (menselijke, financiële en technische) voor de uitvoering van het evaluatieplan?
- Hoe kunnen indien nodig passende middelen worden verkregen?
- Wat zijn de behoeften aan capaciteitsopbouw voor de uitvoering van het evaluatieplan en hoe kunnen die gedurende de hele uitvoeringsperiode worden vastgesteld?
- Welke ondersteuningsactiviteiten en activiteiten voor capaciteitsopbouw op het gebied van evaluatie zijn relevanter voor welke instellingen en belanghebbenden?
- Hoe moet capaciteitsopbouw op nationaal, regionaal en lokaal niveau worden gepland en uitgevoerd, ook voor LAG's?

⁵⁶ Artikel 7, lid 3, van Verordening (EU) 2022/1475.

⁵⁷ Artikel 7, lid 4, van Verordening (EU) 2022/1475.

⁵⁸ Artikel 7, lid 3, van Verordening (EU) 2022/1475.

- Wat is het beschikbare budget voor de verschillende evaluatieactiviteiten?

Territoriale aspecten

- Afhankelijk van de rol die de regio's op zich nemen bij de uitvoering van het evaluatieplan, moeten zij kunnen beschikken over de nodige financiële en technische middelen.
- Nagedacht moet worden over opleiding en andere ondersteunende maatregelen die een adequate deelname van de regio's aan het evaluatieproces garanderen.

Indicatief overzicht van dit hoofdstuk

1. Middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het evaluatieplan (financiële en menselijke middelen, gegevens, IT)
2. Activiteiten inzake technische ondersteuning en capaciteitsopbouw (lijst, inhoud, tijdschema)
3. Gestructureerd plan voor capaciteitsopbouw voor LAG's

BIJLAGE — DEFINITIES VAN DE EVALUATIECRITERIA

De voor de evaluatiecriteria gebruikte definities zijn die van instrument #47 van de toolbox voor betere regelgeving⁵⁹ en worden in het kader hieronder samengevat.

Kader 1 — Voor de evaluatiecriteria gebruikte definities

DOELTREFFENDHEID

Bij de analyse van de doeltreffendheid wordt nagegaan hoe succesvol het optreden van de EU is geweest in het bereiken of bevorderen van haar doelstellingen. In de evaluatie wordt een standpunt ingenomen over a) de tot dusver geboekte vooruitgang, en b) de rol van het EU-optreden bij het bewerkstelligen van de waargenomen veranderingen. Bij het analyseren van de doeltreffendheid moet ook aandacht worden besteed aan de voordelen van de EU-interventie voor de verschillende belanghebbenden (betere regelgeving, instrument #47, blz. 403).

Als het gaat om de doeltreffendheid, moeten er twee niveaus in aanmerking worden genomen: a) operationele doeltreffendheid, waarbij de vooruitgang met betrekking tot de specifieke GLB-doelstellingen wordt beoordeeld op basis van de streefwaarden van de resultaatindicatoren, en b) de effecten, waarbij de vooruitgang met betrekking tot de algemene en specifieke GLB-doelstellingen wordt beoordeeld op basis van impactindicatoren.

EFFICIËNTIE

Efficiëntie heeft betrekking op de middelen die voor een interventie worden gebruikt en op de veranderingen die door de interventie tot stand worden gebracht. Bij het analyseren van de efficiëntie moet aandacht worden besteed aan de kosten van de EU-interventie voor de verschillende belanghebbenden. In deze analyse moeten de vastgestelde kosten ook worden afgezet tegen de voordelen die in het kader van het doeltreffendheids criterium zijn vastgesteld en moet worden nagegaan of vereenvoudigingen en lastenvermindering mogelijk zijn (betere regelgeving, instrument #47, blz. 404-405).

RELEVANTIE

Bij relevantie wordt gekeken naar de relatie tussen de behoeften en de problemen bij de start van de interventie en tijdens de uitvoering ervan. Bij relevantie moet ook worden gekeken naar het verband tussen de huidige en toekomstige behoeften en tussen problemen in de EU en de doelstellingen van de interventie (betere regelgeving, instrument #47, blz. 407).

SAMENHANG

Bij de evaluatie van de samenhang wordt gekeken hoe goed (of niet) er wordt samengewerkt tussen verschillende interventies, het EU-/internationaal beleid of de nationale/regionale/lokale beleidsonderdelen. De controle van de “interne” samenhang houdt in dat wordt nagegaan hoe de verschillende componenten van eenzelfde EU-maatregel interacteren om de doelstellingen ervan te bereiken. De controle van de “externe” samenhang houdt in dat soortgelijke controles kunnen worden uitgevoerd met betrekking tot andere (“externe”) interventies, op verschillende niveaus. In voorkomend geval kan bij de analyse van de samenhang worden nagegaan of de interventies aansluiten bij de doelstellingen van de Europese Green Deal, dan wel of zij stroken met de overkoepelende milieudoelstellingen (zoals de klimaatwet) of met ander milieubeleid. (betere regelgeving, instrument #47, blz. 408).

⁵⁹ [Toolbox voor betere regelgeving — Hoofdstuk 6 \(europa.eu\)](#).

EU-MEERWAARDE

Bij EU-meerwaarde wordt gekeken naar veranderingen die te danken zijn aan het EU-optreden, bovenop hetgeen redelijkerwijs verwacht had kunnen worden van de nationale maatregelen van de lidstaten. Overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel (artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie) en op gebieden met niet-exclusieve bevoegdheden mag de EU alleen optreden wanneer de doelstellingen beter door een optreden van de Unie dan door een optreden van de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt (betere regelgeving, instrument #47, blz. 409).

European Evaluation Helpdesk for the CAP

Rue Belliard 12,
1040 Brussels, Belgium
+32 2 808 10 24

evaluation@eucapnetwork.eu

https://eu-cap-network.ec.europa.eu/index_en

Funded by
the European Union